

Był chorowity i drobny, a kiedy go chrzczono, od świecy zapaliła się szata popa. Mieszkańcy Hulajpola uznali, że na świat przyszedł antychryst. Napadał bogaczy, kradł i zabijał w imieniu biednych i wyzyskiwanych. Chłopi uwierzyli, że jest następcą kozackich atamanów, że przepędzi panów, daruje ziemię i wolność.

Nestor Machno stworzył wielotysięczną armię, która nie uznawała niczyjej władzy i zażarcie broniła terytorium zamieszkanego przez dwa i pół miliona ludzi. Machnowcy na sztandarach mieli napisane: „Wolność albo śmierć”.

Piękna opowieść o prostym ukraińskim chłopie, któremu w czasie gdy wiał wiatr historii, wyrosły skrzydła. Nestor Machno latem 1918 roku na strychu w zapadłej wiosce utworzył oddział partyzancki. Przez następne dwa lata chłopska armia machnowców pod czarnym sztandarem anarchizmu gromiła na ukraińskich stepach pułki bolszewików i białych. Skazany przez historię na klęskę, Machno skończył w Paryżu – domu starców i cmentarzu rewolucjonistów całego świata.

Przejmująca historia, świetna książka.

Włodzimierz Kalicki

Machno nawet dziś budzi zachwyt i nienawiść. Uważa się go za ostatniego romantyka rewolucji i grabarza ukraińskiej państwowości. Szanują go wczorajsi kołchoźnicy, a współcześni intelektualiści traktują pogardliwie. Być może dlatego, że od jego czasów niewiele się na Ukrainie zmieniło. Taki ruch skazany jest na porażkę. Takie przywiązanie do zasad zasługuje na szacunek.

Serhij Żadan